

ת"פ 10600/01/19 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט השלום בקרית

ת"פ 10600-01-19 מדינת ישראל נ' פלוני

בפני	כבוד השופט יוסי טורס
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשם	פלוני

פסק דין

העובדות הרלוונטיות וההליכים

1. הנאשם הועמד לדין בגין שורת עבירות אשר בוצעו במהלך חודש 12/18. בהתאם לעובדות כתב האישום, במהלך חודש 12/18, במספר מקרים שונים, התפרץ הנאשם לרכב, למחסן וכן למשפחתו וגנב מהם רכוש. כן גנב הנאשם, במקרים שונים, מסמכים מתיבות דואר ואף הרס את אחת התיבות. כן צוין כי במקרה אחר גרם נזק לניידת משטרה בעת שהובל על ידי שוטרים ואף הפר פעמיים הוראה חוקית שניתנה בעניינו.

2. כתב האישום הוגש בד בבד עם בקשה למעצרו של הנאשם והוא הופנה לפסיכיאטר המחוזי לבחינת מצבו הנפשי בעת ביצוע העבירות וכיום. בחוות הדעת מיום 14.1.19 צוין כי מדובר באדם כבן 26 המתגורר עם חברתו ושני ילדיהם (אחד משותף), אשר שירת שירות צבאי מלא. לאחרונה, החל הנאשם לגלות מחשבות שווא של רדיפה ופיתח מצב פסיכוטי ואף בעת ההסתכלות היה במצב פסיכוטי פעיל. ביחס לביצוע העבירות ציין הפסיכיאטר כי לאור מחשבות שווא של יחס ורדיפה, לא היה הנאשם יכול להבחין בין מותר ואסור וכן לשלוט במעשיו וזאת בשל מחלת הנפש ממנה הוא סובל. ביחס למצבו כיום צוין כי לאחר שהגיב היטב לטיפול תרופתי, ההתרשמות היא שהוא מסוגל להבין את מהות ההליך המשפטי, לשתף פעולה עם סנגורו, ולכן הוא כשיר לעמוד לדין. בחוות דעת זו המליץ הפסיכיאטר על הוצאת צו אשפוז כפוי.

3. לאחר שניתנה חוות דעת זו, נעתר בית המשפט (במותב אחר) לבקשת ההגנה והורה לפסיכיאטר להשיב האם ניתן להסתפק בצו מרפאתי תחת צו אשפוז. בדיון שהתקיים ביום 27.1.19 נעתרתי לבקשת המאשימה והוריתי לפסיכיאטר להבהיר גם כיצד מתיישבת מסקנתו בדבר יכולתו של הנאשם לגבש קו הגנה, להבין את ההליכים ולשתף פעולה עם סנגורו, עם המסקנה לפיה זמן קצר קודם לכן היה הוא שריו במצב פסיכוטי פעיל.

4. הפסיכיאטר השלים את חוות דעתו בשני הנושאים. בחוות הדעת מיום 4.2.19 צוין כי הנאשם הגיב היטב לטיפול ואינו מגלה כיום סימנים של מצב פסיכוטי ומבדיקתו הוא מתרשם שהנאשם מבין היטב את מהות ההליך המשפטי ומסוגל לשתף פעולה עם הסנגור ולקחת חלק בדיוני בית המשפט. ביחס לאפשרות להסתפק בצו מרפאתי, ציין הפסיכיאטר כי ניתן להמשיך את הטיפול בנאשם בדרך זו, אם כך ייקבע. יצוין כי במהלך הדיון שוחחה ב"כ המאשימה עם הפסיכיאטר טלפונית (בהסכמת הסנגור) והוא שב וציין כי המלצתו כיום היא לצו מרפאתי.

5. בהמשך לכך הודיעו הצדדים כי חוות הדעת מקובלת עליהם ביחס לכשירות לעמוד לדין ולהיעדר אחריות פלילית. עם זאת הצדדים היו חלוקים ביחס לצו שיש להוציא בעניינו של הנאשם. להשלמת התמונה יצוין כי הנאשם מצדו, הודה מן הסתם, בביצוע העבירות וכן אישר כי יש לראותו כמי אשר "עדיין חולה" כמשמעות הביטוי בסעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש, וזאת חרף היותו מצוי ברמיסיה (לשיקולים שיש לבחון לצורך קביעה שנאשם המצוי ברמיסיה "עדיין חולה" ראו: רע"פ 966/17 פלוני נ' מדינת ישראל (28.12.17)).

6. ב"כ המאשימה הדגישה כי לא חלף זמן רב מאז תחילת הרמיסיה, אשר מושגת באמצעות נטילת תרופות בלבד. לאור כך, ביקשה המאשימה להוציא בעניינו של הנאשם צו אשפוז כפוי.

7. ב"כ הנאשם ציין כי מדובר באדם צעיר, ללא עבר פלילי, אשר מצוי כיום ברמיסיה ונוטל תרופות באופן קבוע. הודגש כי העבירות שעבר הנאשם לא כללו אלימות אלא כונו כלפי רכוש בלבד. צוין כי הנאשם מבין את חשיבות הטיפול, משתף פעולה, ואמו מוכנה לקבל אותו לביתה. נטען כי בכך תושג ערובה לנטילת התרופות והקטנת הסיכון. הסנגור הפנה לפסיקה וציין כי יש לאזן בין הפגיעה בחירות הנאשם לבין הצורך בהגנה על הציבור וכי יש לשאוף לפגיעה שאינה מעבר לנדרש. לאור כך עתר הסנגור להסתפק בצו טיפול מרפאתי.

8. שמעתי גם את אמו של הנאשם אשר הצהירה שהנאשם יתגורר בביתה וכי היא תתריע באם הנאשם יפסיק את הטיפול. הנאשם ציין אף הוא כי הוא מעוניין בטיפול ובחזרה לחיי שגרה.

9. סיכומי של דבר עד כה: הנאשם כשיר לעמוד לדין. הוא הודה בביצוע העבירות. הצדדים מסכימים למסקנות חוות הדעת בדבר היעדר אחריות פלילית למעשים בשל מצבו הנפשי ולצורך לזכותו עקב כך. המחלוקת היא בשאלת הצו שיש להוציא, האם צו אשפוז או צו מרפאתי. אפנה אפוא לדון בנושא זה.

דין והכרעה

10. לענייננו רלוונטיות הוראות סעיף 15 (ב) ו- (ד) לחוק טיפול בחולי נפש, שזו לשונן:

15(ב) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, אולם החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך

אין הוא בר-עונשין, ושהוא עדיין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפז או יקבל טיפול מרפאתי

15(ד) בית המשפט לא יתן צו לטיפול מרפאתי אלא אם כן סבר שאין בכך כדי לסכן את שלום הציבור או את שלום הנאשם.

11. מהוראות אלו עולה כי במצב בו הנאשם ביצע את העבירות המיוחסות לו, אך אינו נושא באחריות פלילית להן בשל מצבו הנפשי, והוא עדיין חולה (וזה המצב בעניינו), עומדות בפני בית המשפט שתי ברירות בלבד: לצוות על אשפוזו או לחייבו בטיפול מרפאתי (הערה: מקום בו אין צורך בהבחנה בין הצווים השונים אכנה אותם יחדיו "צו טיפול"). החוק אף מוסיף ומגביל את שיקול דעתו של בית המשפט בעניין זה וקובע כי בית המשפט לא יורה על צו מרפאתי "אלא אם סבר שאין בכך כדי לסכן את שלום הציבור או שלום הנאשם".

12. אשפוז כפוי הוא אמצעי פוגעני. יש בו לפגוע בחירותו, בגופו ובכבודו של החולה. עם זאת, "מטרתו של האשפוז הכפוי הפלילי אינה עונשית. אשפוז כפוי אינו תחליף למעצר ... מטרתו של האשפוז הכפוי הפלילי היא טיפול בחולה הנפש והגנה עליו ועל שלום הציבור" (רע"פ 2060/97 **וילנצ'יק נ' הפסיכיאטר המחוזי**, פ"ד נב(1), 697 - להלן - פרשת **וילנצ'יק**). בצד הצורך לטפל בנאשם ולהגן על הציבור מפניו, אין לשכוח, כאמור, את הפגיעה שמסב האשפוז הכפוי לחולה ומכאן שעל בית המשפט לאזן בין השיקולים השונים הנדרשים לצורך הכרעה, שהרי "האשפוז הכפוי הוא פרי של איזון בין המטרות המרכזיות המונחות ביסוד החוק: טיפול בנאשם חולה הנפש, מניעת סכנה (לעצמו ולציבור) וכל זאת תוך שמירה על זכויות האדם של הנאשם" (**וילנצ'יק** בעמ' 710).

13. בצד עקרונות אלו בדבר תכלית צו הטיפול, נקבע בפסיקה לא אחת כי על בית המשפט לשאוף להשיג את תכלית צו הטיפול בדרך שפגיעתה בנאשם היא הפחותה ביותר (ראה פרשת **וילנצ'יק** הנ"ל בעמ' 710 ; רע"פ 966/17 **פלוגי נ' מדינת ישראל** (28.12.17); ע"פ (חי) 2430/07 **רייצין דניס נ' מדינת ישראל** (20.9.07)). במסגרת בחינת האמצעי שפגיעתו בחירות הנאשם פחותה, אין להורות על אשפוזו של הנאשם אם ניתן להשיג את תכלית האמצעי הפוגעני בדרך של צו מרפאתי בלבד (ע"פ (חי) 1105/05 **מצרי גאסר נ' מדינת ישראל** (17.6.04); להלן - פרשת **מצרי**)).

14. ודוק: עקרונות כלליים אלו כוחם יפה, ואולם אין לשכוח כי סעיף 15(ד) לחוק טיפול בחולי נפש מצמצם את היקף שיקול הדעת של בית המשפט ומורה כי אין להסתפק בצו מרפאתי "אלא אם כן סבר שאין בכך כדי לסכן את שלום הציבור או את שלום הנאשם". שאלת המסוכנות (לציבור ולנאשם) היא אפוא העומדת בבסיס ההכרעה בין שתי החלופות האפשריות.

15. הפסיכיאטר סבור כאמור כי במצבו של הנאשם כיום ניתן להסתפק בצו מרפאתי. הוא אף סבור כי הנאשם מגיב היטב לטיפול ואינו מגלה כל סימנים של המחלה. בעניין זה נקבע כי "אם הרופאים מסתפקים בטיפול מרפאתי, בהיעדר נסיבות מיוחדות, או ראיות בעלות משקל של ממש בדבר סיכון שלום הציבור על ידי הנאשם אם לא יאושפז, יטה בית המשפט שלא להורות על אשפוז" (פרשת **מצרי**, בסעיף 6). עוד נקבע בעניין זה הנ"ל כי בצד עמדת הרופאים, בית המשפט הוא המחליט על סוג הצו הראוי ועליו להביא בחשבון גם את מהות העבירה מושא הדיון; התרשמותו מהנאשם; עברו הפלילי ואירועים קודמים הקשורים במחלתו.

16. בענייננו, העבירות שעבר הנאשם אינן כוללות פגיעה בגוף. אין להקל ראש בחומרתן ואולם מדובר בעבירות רכוש וכנגד הרכוש "בלבד" ולנתון זה חשיבות לענייננו. כיום מצוי הנאשם ברמיסיה ומגיב לטיפול כך שניתן מענה ראוי למסוכנות שהייתה טמונה בו עקב מחלתו. לנושא זה חשיבות שכן "התכלית הלגיטימית של כפיית טיפול במסגרת סעיף 15(ב) לחוק, היא מניעת סכנה לציבור על רקע מחלת נפש של נאשם שביצע עבירה" (רע"פ 966/17 פלוני נ' מדינת ישראל (28.12.17)). הדברים נאמרו אומנם בהקשר של השאלה אם נאשם ברמיסיה הוא "עדין חולה", אך הגיונם יפה גם לענייננו כמובן. לכן, ככל שניתן לקבוע שלא טמונה בנאשם מסוכנות הקשורה במחלתו (וזו אמורה להיות ממשית ולא רחוקה וספקולטיבית בלבד), ניתן וצריך להעדיף צו טיפול מרפאתי ולא אשפוז וזאת בהיעדר אינדיקציות אחרות המטות את הכף לעבר אשפוז.

17. עברו של הנאשם נקי. מחלתו "צעירה" והיא התפרצה לאחרונה. עד כה לא הסתכן הנאשם עם החוק מעולם. בתוך זמן קצר הושגה שליטה טובה על המחלה עד כדי רמיסיה. הנאשם מגלה תובנה למחלתו ומסכים לקבל טיפול. לנאשם משפחה אליה הוא אמור לחזור לאחר שחרורו. שמעתי את האם והתרשמתי מיכולתה להבטיח את נטילת הטיפול וכי תתריע במידה ויחול שינוי לרעה במצבו. לאור כך, ותוך שאינני מתעלם מחומרת העבירות, ניתן לדעתי להשיג את תכלית צו הטיפול (היינו טיפול ושמירה על שלום הציבור והנאשם) בדרך פוגענית פחות, ויש להעדיפה, שכן "החוק מהווה איזון בין המטרה של הטיפול בנאשם חולה הנפש ומניעת סכנה לעצמו ולציבור לבין השמירה על זכויות האדם של הנאשם, ו'במסגרת איזון זה יש לשאוף תמיד לאמצעי שפגיעתו בחירותו של חולה הנפש-הנאשם, הינה הפחותה' (עניין ילנצ'יק, 710). לכן, גם במקרה שבו בית המשפט מגיע למסקנה כי נחוץ טיפול כפוי - יש לבחור בדרך הפוגענית פחות, ומכאן חשיבותה של ההבחנה בין אשפוז לבין טיפול מרפאתי" (רע"פ 966/17 פלוני נ' מדינת ישראל (28.12.17)).

18. על כן, אני מחליט כדלקמן:

א. הנאשם הודה בעובדות כתב האישום והצדדים מסכימים שאינו נושא באחריות פלילית בשל מחלת נפש. לאור כך, אני מורה על זיכוי בשל התקיימות הסייג לפי סעיף 34ח'.

ב. ניתן בזאת צו טיפול מרפאתי בעניינו של הנאשם בהתאם לסעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש. לאור הוראת סעיף 15(ד) לחוק, תקופת הטיפול המרבית היא 7 שנים שמניינה מיום 28.1.19; אך מובן הוא שבסמכות הוועדה הרפואית לסיים את הצו אף טרם תקופה זו באם מצבו הרפואי יצדיק זאת. מובהר לנאשם כי באם לא יקיים את הצו או שמצבו הנפשי יחמיר, בסמכות הפסיכיאטר להוציא עקב כך הוראת אשפוז.

המזכירות תשלח עותק מפסק הדין לפסיכיאטר המחוזי.

הודעה זכות ערעור בתוך 45 יום.

ניתן היום, ח' אדר א' תשע"ט, 13 פברואר 2019, במעמד הצדדים.